

Anton Ocvirk

FRANU RAMOVŠU ZA ŠESTDESETLETNICO

Profesor Fran Ramovš, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, praznuje 14. septembra svoj šestdeseti rojstni dan. Njegovo znanstveno delo, plod petintridesetletnega raziskovanja, pomeni po tehtnosti dognanj in po svoji celotni zamisli tako dragoceno dejanje v našem kulturnem življenju, da zasluži vsestransko občudovanje in priznanje. Ko posvečajo Inštitut za slovenski jezik in Inštitut za literature na Akademiji ter Slavistično društvo svojemu učitelju in prijatelju za njegov jubilej pričujoči zvezek razprav in študij, mu hočejo z njim izpričati svojo hvaležnost in ljubezen. Vrsta tujih strokovnjakov, ki se je ob tem slovesnem trenutku priključila domačim, da mu izrazi svoja čustva spoštovanja, potrjuje v nas plemenito zavest, da slavimo v njem moža izrednega pomena in mednarodnega slovesa.

Fran Ramovš stoji ob svojem življenjskem prazniku pred nami kot prepričljiv dokaz naše ustvarjalne sile, kakor se je na področju slavistike od Kopitarja in Miklošiča vse do naših dni iz dobe v dobo mogočno uveljavljala in se prav v njegovem delu povzpela do presenetljive sinteze najmodernejše podobe in vsebine. Kar občudujemo pri njem, ni le obsežno znanje, dognanost metode, jasnost in prodornost misli — lastnosti, ki tako značilno uravnavajo njegovo raziskovanje — marveč še prav posebno smisel za strnitev izsledkov v večje enote, nadarjenost za dograditev široko zasnovanih, problemsko v sebi zaključenih stavb. To potrjujeta *Historična gramatika slovenskega jezika* in *Kratka zgodovina slovenskega jezika*, dve osrednji mojstrovini njegove znanstvene dejavnosti; a o tem govori tudi dolga vrsta študij in razprav, saj podaja vsaka med njimi, pa čeprav v vsebinsko ožje začrtanem krogu, važna sintetična dognanja na temelju dober pretehtanih analiz in vsaka med njimi se uvršča kot posebna sestavina v veliko zasnovano njegovega celotnega načrta. Nikjer nepotrebne navlake, ki vara oko in vzbuja vtis sumljivega učenjaštva, nikjer tiste nabreklosti v podatkih, ki je posledica onemoglosti in nemoči, da bi se misel prebila skozi kupe gradiva do stvari same in ujela zakonitosti procesov, nikjer odmikov

na stranske poti — beseda prodira za besedo dosledno naravnost v osrčje problema. In vendar je vse, kar je Ramovš napisal, sad temeljite priprave, dolgoletnega ne-utrudnega zbiranja gradiva in vestnega pretehtavanja dejstev. Zato je vsaka njegova razprava korak naprej na poti do višjega spoznanja, a hkrati korak bliže k dokončni razjasnitvi najvažnejših vprašanj našega jezikovnega razvoja.

V delu in miselnosti profesorja Ramovša se živo izražajo tri temeljne sestavine njegove osebnosti: globoka priklenjenost na slovensko zemljo, vera v resnico kot najvišjo vrednoto prave duhovne svobode in plemenit človečanski etos. Vse, kar je dognal kot lingvist, kar je uresničil kot akademski vzgojitelj, a ustvaril tudi kot organizator naših osrednjih kulturnih ustanov, vse se je porodilo iz teh korenin njegovega bistva. Znanost mu ni bila nikoli sama sebi namen, neprodušno pred življenjem zaprt svet čiste abstrakcije, dostopen samo izvoljencem. Že od prvega trenutka, ko je spoznal svojo smer in smoter svojega prizadevanja, se je na moč jasno zavedal, da je jezik, ki ga raziskuje, živ organizem, ne pa mrtva gmota elementov. Zato je z izrednim čutom za najtanjše odtene pojavov prisluhnil utripom in zvoku pristne govornje besede, da je mogel doumeti njene zakonitosti in svojstva. Tako je z naravnost genialno bistroidnostjo svojega duha prodrl prav do jedra našega jezikovnega ustroja in nam odkril docela nova obzorja. Delo, ki ga je opravil, je tako pomembno, da ga moramo uvrstiti med najčudovitejše plodove naše znanstvene misli. Z njim je dosegel vrh v polstoletnem razvoju slovenske lingvistike.

Duševna podoba profesorja Ramovša pa bi bila nepopolna, če je ne bi osvetlili še z njene človeške plati. Kakor občudujemo veličino njegovih znanstvenih zamisli in ostrino njegovega razuma, tako tudi cenimo plemenitost njegovega srca, moč in pristnost njegove človečnosti. Vsi, ki od blizu poznamo čar njegove osebnosti, vemo, kako je vseskozi nesebičen in dober in kako nenavadno je občutljiv za vse odtene človeškega čustva, bolečine in trpljenja. In ravno ta zvestoba življenju v njegovih najrazličnejših razgibih, a tudi pripravljenost, da razda samega sebe na vse strani, daje njegovemu bitju tisto polnoto in globino, ki se tako krepko kaže v vseh njegovih človeških odnosih in dejanjih. Zato smo veseli, ko mu poklanjamo ta zbornik razprav, da so se hkrati z nami z navdušenjem oglasili v njem tudi njegovi prijatelji v svetu, da ga počaste kot velikega znanstvenika in človeka.